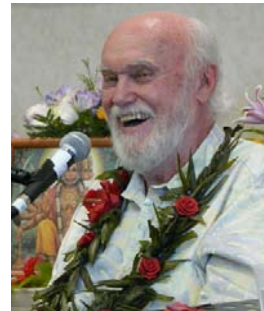
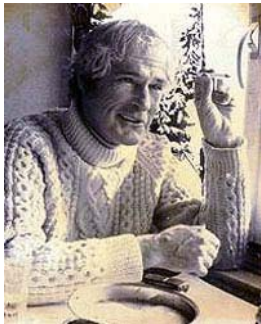

РАМ ДАС СИ СПОМНЯ ЗА ТИМ И LSD

Интервю с Рам Дас за Тимъти Лиъри на Робърт Форте и Нина Граб
(преведено със съкращения от "Тимъти Лиъри: Изкушенията на
бъдещето", сборник със спомени за Тимъти Лиъри.)

Превод: Петър Кралев

Тимъти Лиъри и Ричард Олпърт (Рам Дас) като преподаватели в Харвард преди уволнението им през 1962 г.

Р. Ф. Когато се обърнахме към тебе с молба да участваш в книгата със спомени за Тимъти, ти каза: „Това ще е трудно.“ Какво имаше предвид?

Р. Д. Проблемът е в това, че Тимъти беше един от най-сложните хора, които съм срещал в живота си, и съответно моето отношение към него беше също много сложно. Така че да го изразя в обикновен и разбираем маниер не е толкова просто. Понякога отношенията между хората могат да бъдат толкова тънки и неконцептуални, именно такива бяха отношенията ни с Тим. Не е просто да ги опиша, защото в тях има и любов, и уважение, и разочарование, но и огромна признателност, изобщо цял спектър от всевъзможни отношения.

Р. Ф. Тимъти достатъчно дълбоко повлия на много хора, но навярно с никого не е бил в такива близки отношения, както с тебе в харвардския период. Можем ли да кажем, че вашите отношения, така да се каже, оформиха образец за колективно подражание?

Р. Д. Много се съмнявам. Отношенията ни с него - това беше продукт на колективна невроза. Моите неврози през онова време са напълно очевидни за мен. Едва ли ми подхожда ролята на типичен гражданин, в смисъл – типична реакция

на обкръжаващото ни. По онова време бяхме задействани в невероятно интензивна психодинамика, протичаща в пропорцията на митове и архетипове. И аз не знаех, че съм по отношение на Тим „най-близък”. Разбира се, прекарахме много време заедно и бяхме много близки, но Тим в някакъв смисъл беше близък с когото си иска. Тим можеше да прекара с някой човек повече време отколкото с друг, но мисля, че хората, които бяха по-истински близки с него, сами никога не се чувстваха такива. Мисля, че ние обикновено очакваме хората да ни бъдат близки в психодинамичен смисъл, но Тим никога не се интересуваше от този план на съзнанието.

Н. Г. А от какъв план на съзнанието се интересуваше?

Р.Д. Тимъти винаги почиташе Истината, същността – имам предвид метафизичната истина, впрочем също и психологичната, и социалната истина. И се стремеше да бъде учен в истинския смисъл на думата. Той искаше да опознае вселената в систематичен план. Беше истински педант. Много знаеше, много четеше и после сякаш пропускаше всичко през вълшебния филтър на съзнанието си и когато говореше за това, изглеждаше, че мисълта му идва от самите дълбини. Той имаше мощно съзнание, през цялото време съм чувствал тази мощ, когато бяхме заедно.

Н.Г. Беше ли неговата роля на духовен революционер автентична или това беше игра на неговия „аз”?

Р.Д. Не мога тук да говоря за неговия „аз”. Бих казал, че той беше по-скоро социоцентричен отколкото егоцентричен. Играеше социална роля. Не мисля, че в случая с Тим можем да говорим за самовлюбен егоцентрик. Просто играеше различни роли, изпълвайки ги с обаятелно съдържание... Извън всякакво съмнение е, че мозайката на неговата личност включваше и ролите, които играеше в обществото. Всичко това беше необходимо. Именно затова антиавторитарната част от неговата личност постави под голям въпрос това, което психиатрите говореха за ЛСД, в същото време когато на мен – произлязъл от благополучно еврейско семейство – и през ума ми не минаваше да поставя мнението на психиатрите под съмнение. Тимъти ми отвори очите за това, че мнението на официозите не е задължително да бъде истинно.

Р.Ф. Това е още една от неговите мистични роли.

Р.Д. Да, роля. Но от друга страна, каква власт само притежаваше той! Беше единствен в ония времена, който си позволяваше да вкара себе си в подобен образ. Тимъти се бореше за свобода на съвестта, а това беше преди всичко обществено-политическа позиция.

Р.Ф. Свобода на съвестта? Какво точно разбираш под това?

Р.Д. Свобода от външен контрол над теб от страна на социалната система. С други думи, ние имаме право сами свободно да се разпореждаме със своето съзнание. И той чувстваше, че това е една от нашите главни свободи.

Р.Ф. Имаш пред вид, че това някак излизаше отвъд пределите на простото законодателство за наркотиците? Съществува несъзнателна манипулация на нашето съзнание от страна на истъблишмана, и ние имаме право да са борим за освобождаване от нея.

Р.Д. Точно така. Не е задължително съзнанието да бъде част от истъблишмана. Макар че истъблишманът може да бъде част от съзнанието. Има нещо от рода на заговорите, чиято цел е определянето на реалността само с един допустим ключ, и ние сме длъжни да се освободим от него. Именно за това говори будизмът, за необходимостта от освобождаване от тези капани на съзнанието. И така, ние говорим за нещо много дълбоко, говорим за свобода на човешкото съзнание. Тим виждаше отношенията, съществуващи между духовното или изменено състояние на съзнанието и обществено-политическата ситуация, той търсеше свобода за изменение на съзнанието, а не просто свобода за съзнанието. А това неизбежно води до поставяне на въпроса за това, кой контролира метода?

Р.Ф. Как мислиш, това, че Тимъти отъждествяваше наркотиците с контракултурата ли го доведе до идеята, че мистичните цели от научна гледна точка стават по-трудно достижими? Професионалните изследователи на психеделиците сега считат, че поведението му е създавало много проблеми, защото той създаде антагонизъм в обществото и го поляризира, като в резултат наркотиците бяха забранени.

Р.Д. Е, във всеки случай друг път нямаше. В онова време ние здраво работехме тук-там. Кен Киси участва в експерименти с лизергинова киселина в Сен-Хосе, Лос Анджелис и други места. Вестник San Jose News напечата на първа страница статия под заглавие „Наркотични оргии в Сен-Хосе”. Беше очевидно, че

това ще стане тема за разгорещена политическа дискусия за много кратко време. Всичко се развиваше стремително. Ако имахме само половин година или година, за да подготвим обществото за по-лоялно възприемане на нашите изследвания... Несъмнено ние трябваше да бъдем политически коректни и уравновесени. Олдъс¹ досаждаше на Тим за това, много други също. Но на мен ми се струва, че Тим беше прекалено далече от приетите експериментални модели. Беше увлечен в събиране на данни от експерименти с музиканти, художници, писатели, имаше си теория за естествените медиуми. Не беше толкова просто да се провеждат истински изследвания в едно бихейвиористично общество. Мисля, че можехме да продължим играта с университета още дълго, тъй като в университетските кръгове имаше силна тенденция да бъде дадена пълна академична свобода на учените. Но ние натегнахме прекалено тетивата и ги изплашихме.

Р.Ф. Виждам една книга, която е своеобразен отговор на друга, излязла неотдавна в Англия. Това са протоколите на симпозиума, посветен на 50 годишнината от откриването на ЛСД, проведен от компанията Sandoz и швейцарската медицинска академия. Президентът на швейцарската академия открива конференцията в реч, в която отбелязва научните възможности на ЛСД, но в края казва: „За съжаление ЛСД не остана само на научната сцена. То попадна в ръцете на езотерици и хипита и се използваше без контрол.”

Р.Д. Мисля, че случилото се с психеделиците в началото на 60-те години (на двадесети век, б.п.), в такива основи промени това общество, че и до тоя момент то се опитва да осъзнае какво се е случило. Гъбите и техните изследвания, всичко това се разпространяваше чрез хипита и рокендрол, втурвайки се в колективното съзнание, докато накрая не започна да го направлява в посока към осветяване на относителната природа на реалността. И това е огромната, дълбока промяна, която настъпи в обществото ни.

Р.Ф. Това е потресаващо, но и до тоя момент обществото не е разбрало, не е оценило, какво на практика представляват тези вещества.

Р.Д. Не, не ги оцени. И мисля, че това е удивително и хубаво. Защото те представляват опасност за хора, заинтересувани от това, реалността да бъде абсолютна.

Р.В. Как се отнесохте към това, че ви прогонват от Харвард?

Р.Д. Сега разбирам, че това беше за мен неоченим подарък. Най-главното, което се случи с мен в оня момент, когато се занимавах с гъбите, беше това, че навярно за първи път от две години слушах само себе си – така, отвътре. Използвих повече мои вътрешни критерии за оценка на съществуването ми отколкото външни.

Р.В. Това време е било ренесанс за много хора.

Р.Д. Разбира се... Веднъж преодолял страха от загуба на контрол, за първи път можах да видя нещата такива, каквито са на практика, и да изпитам възторг от самия край на хаоса, а такъв процес на трансформация настъпи и в самото общество. Беше истински страшно, защото понякога изглеждаше, че ситуацията излиза извън контрол.

Р.Ф. Индуистката космология представя развитието на света под формата на големи цикли, стана почти клише това, че сега се намираме в тъмния период на Кали-Юга. Как се отнасяш към това?

Р.Д. Аз не заключавам съзнанието си в рамките на митологични структури. Имам предвид, че аз мога да си представя Армагедон, века на воделя, Кали-Юга, която преминава даже в Сат-Юга или в Пралайя, когато всичко се разтваря и става нищо. Всичко това ми се струва напълно реалистично. И ми е все едно, как се нарича, какво име ще се даде на тоя сценарий, ако главното, което съм длъжен да сторя, е да успокоя своя ум, да отворя сърцето си и да се опитам да помогна на страдащото човечество. И това ми дава чувство на радост. Когато ме питате какво значи всичко това, вие искате да получите концептуална структура, искате да заключите в затвор това, което не може да се побере там.

Р.Ф. Отношенията между мистицизма и политиката винаги са били проблем.

Р.Д. Тимъти винаги казваше, че мистикът и визионерът винаги са на крачка от затвора, докато класата на свещениците създава света. Той имаше чувство за история, чувство за това, че макар и сам да би се струвал неуместен сега, след двеста години ще изглежда иначе. Идеята „да не оставя следи” беше прекалено дзеновска за Тим. Той имаше усещане за поколенията в историята.

Р.Ф. В последните години, особено след неговото освобождаване от затвора като че ли той живееше повече във физическо, отколкото в духовно измерение. Изглеждаше все едно е загубил духовността си. Ти как мислиш?

Р.Д. Това съвсем не е така. Той живееше духовен живот, но просто не се интересуваше от каквито и да било планове на съзнанието. Беше увлечен по възможностите на интелекта, неговите предели и от това колко далече могат да бъдат разгърнати. Обичаше концептуалните игри, и въпросът е в това, докато играеше в тях, използваше ли истински неконцептуалните пространства на духа. Той можеше да изглежда не на пътя на духа, в смисъл, че нямаше отношение към никакви митове или модели. Възниква въпросът, къде тогава можем да го уловим?... Сега аз работя в тибетския Джог Чен, в пространството на чистото съзнание, където няма никакво астрално съдържание, няма дуализъм, няма богове и богини, което през цялото време превръща формите в безформеност, наслаждавайки се на тази игра на феномените. И точно това много отива на Тимъти. Никога не съм го приемал като учител по Джог Чен, но той винаги е вървял по този път. Това беше част от него, и означава, че той не беше напълно празен. Притежаваше духовност точно от този тип.

Р.Ф. Той беше като дете. Никога не мислеше за миналото или бъдещето, като че ли изцяло беше погълнат от настоящето.

Р.Д. И това винаги вбесяваше хората, те бяха загрижени за утрешния ден. Ганди казваше: "Главната ми заповед е да бъдете правдиви, а не да бъдете логични."

Р.Ф. Появя ли с нещо Тим на решението ти да отпътуваш на изток?

Р.Д. Е, преди мен там вече бяха Алън Гинзбърг, и самият Тим, и Ралф², и беше безкрайно ясно, че да се отиде там е необходимо, защото ръководството за разбиране на всичко, което ние правехме, можеше да дойде само от Изток. Тим предвиждаше събитията. Нещо особено потресаващо беше, че по обратния път от Алмор към Делхи автобусът направи почивка в Канча, където се намира моят храм – мъничък храм на мъничък път. Човека, на който предстоеше по-късно да стане мой учител по йога, влезе в автобуса и седна до Тим. Той направи голямо впечатление на Тимъти, и когато те пристигнаха в Нанитал, спътникът ни слезе от автобуса и започна бързо да се отдалечава по пътя. Тим импулсивно излезе и

тръгна след него. Беше вече на средата на площада, когато шофьорът натисна клаксона. Автобусът пристигна в Делхи, а Тимъти реши при все това да се върне. Но ако беше продължил пътя си, щеше да се запознае с моя гуру, с който се срещнах две години по-късно на съвсем друг път. Усещаш някаква потресаваща игра във всичко това....

Р.Ф. Тим казваше, че едно от нещата, за които съжалева, е че е разчистил пътя за проникването на различни гурута от Изток.

Р.Д. Е, това е отделна история. Мисля, че източните хора не бяха готови за изкушенията, които срещнаха на Запад. Много от тях, считащи себе си за уж свободни, взимаха желаното за действително. Мисля, че Тим имаше това пред вид. Те носеха със себе си много дълбока истина, но съвсем не беше задължително, сами да се явяват като нейни представители, и проблемът бе в това, че обучението не беше просто работа. С други думи не беше просто предаване. Те можаха да донесат информация, но не бяха в състояние да осъществят пълно предаване. А сред тях имаше действително някои забележителни хора. Например, Трунгпа Рингпоче беше доста добър, Калу Рингпоче също. Имаше доста интересни хора, но много от тях се отклониха встрани. За тях това беше процес на съзряване.

Усещах нещо от това, което аз самият постигам и което бях длъжен да предам, с такава увереност, с каквата милиони хора със своя личен опит нещо са опитали и оценили. Това чувство беше вярата във възможността за освобождение на човека. И беше много дълбоко в мен. От гъбите, през очарованието на Тимъти, към мъдростта на Ним Кароли Баба³.

Р.Ф. Това е истинска позиция – да заявиш, че ние не сме свободни. Това е ренесанс на духовността. Осъзнаването на себе си като затворници.

Р.Д. Добре казано. Това е гурджиевска тема: „Главното е – даже ако си избягал от затвора, си длъжен да осъзнаваш себе си в затвор. Ако се чувстваш свободен, бягството е невъзможно.“

Р.Ф. Възприемаш ли Тимъти като гуру?

Р.Д. Знаеш ли, в Индия има разлика между Упагуру и Сатгуру. Упагуру - това е гуру на твоя път, който отваря пред тебе вратите, но сам той не е гуру, достигнал освобождение. Разликата между Тимъти и Ним Кароли Баба беше в това, че докато не се опитах да постигна Ним Кароли Баба, аз не можех да го намеря.

Нямаше нищо, на което той да стоеше, и при това нямаше нещо, на което той да не стоеше. И когато общувах с Ним Кароли Баба, задължително трябваше да имам работа с тая реалност, а когато общувах с Тимъти – не, в това беше разликата. Но Тим ме освободи от много капани. Работата е там, че до основи се бях замотал в някаква мрежа. А той определено играеше на много по-високо ниво, отколкото аз.

Р.Ф. Каза, че когато си се запознал с него, ти се е сторил най-творческият от всички хора, които си срещал в живота.

Р.Д. Да, такъв, който можеше да организира същността. Така бих определил креативността.

Р.Ф. Нека погледнем към неговата харизма. Имаше ли в нея нещо негативно?

Р.Д. Не мисля. Това беше неповторимо, като астрална сила. Беше действително свят, но разновидност на астралния свят. Не беше духовно свободен свят; неговата същност – това е, нали знаеш, когато говориш за някого като за „блестящ човек”. Ти като че му заемаш част от този блясък. Но в случая с духовното озарение не е така. Това по-скоро е като при звезда, не като при слънце. Тим беше като комета, която премина през небето. Много от нас са му твърде задължени.

Р.Ф. И при все това има някакъв елемент на триковост в играта на Тимъти...

Р.Д. В духовните традиции има много мошеници - много такива, които използват различни трикове за освобождаване на хората.

Н.Г. Мисля, че в него имаше нещо повече от харизма. През 60-те години хората говореха, че чувстват аурата му на разстояние много мили. Помня една негова снимка с цвете зад ухото.

Р.Д. Да, знам я, тя е от един хепънинг. Да, имаше аурата на младостта, като че ли излъчваше светлина и енергия, имаше я аурата на сексуалността и аурата на „царя на планините” в играта му. Животът го беше надарил с всичко това. Въпросът се състои в това, дали човек създава ситуацията или ситуацията – човека? Тъмъти не играеше ролята си във вакуум. Той беше в един отбор с Алън Уотс, с Олдъс Хъксли, Франк Байрън и с много други неординарни хора. Хюстън Смит, Уолтър Кларк. Това беше велика сцена: беше цяла мрежа, която поддържаше процеса. Гледам към века на културното изобилие, към века на информацията, социалната мобилност, психеделите, пробуждането на етническото и политическото съзнание. Имаше момент, когато много неща се

случваха едновременно. И просто да се каже, че причина за всичко бяха психеделитеците или века на информацията, или постиндустриалното съзнание, това би означавало да опростим всичко. Просто виждам, че много различни фактори като че ли нарочно са се събрали заедно, за да се появят на сцената, когато назрее моментът. Шейсетте години диво, замайващо подплашиха културата, защото показаха други възможности за съществуване. Това стопроцентово отклони махалото към двадесет години републиканство. Всичко това е люлеене на гигантско махало. Тим на едната страна, Нанси Рейгън - на другата.

Р.Ф. И на практика сега те са съседни. Съществува ли нещо, сравнимо с ЛСД? Нещо, което да стимулира обществото отново по такъв начин или да доведе предишната стимулация до плодотворен резултат?

Р.Д. Не знам. Синтезът може да реши тези проблеми. Длъжни сме да се обърнем към сливането, а не към разделянето. Обединението ще измени икономиката на света. То ще произведе неограничена енергия и ще измени всичко...

Р.Ф. Искате ли да прочета цялата тая история след сто години. Или да съм в стая, където си спомнят Тимъти. Нима обществото няма да оцени по достойнство неговите постижения?

Р.Д. Не мога да кажа, че ме вълнуват особено историческите възпоминания. Просто изиграхме определена роля и това промени нещо, а изменението ще доведе до още трансформации. Това беше просто малък проблясък на сцената. Но съм убеден, че семенцето ще роди плодове. Сега вече имаме много по-малко еднородно общество, отколкото преди. И в него има огромни възможности за израстване и промени. Всичко ще бъде прекрасно.

Превод: Петър Кралев

1. Рам Дас има предвид Олдъс Хъксли, автора на „Двери към възприятието“.

2. Ралф Метцнер, американски психолог, роден в Германия, който през 60-те години на миналия век също прави проучвания на психеделитеците в Харвард.

3. Шри Ним Кароли баба или Махараджи. Известен е като учител, практикуващ бхакти-йога и личен гуру на Рам Дас, който му посвещава книгата си „Чудото на любовта”.